

Nieuwsbrief NZG

2(1)

Nederlandse Zeevogelgroep
Dutch Seabird Group

ISSN: 1566-6778

Texel, september 2000

redactie Nieuwsbrief NZG: Mardik F. Leopold,
p/a ALTERRA-DLO, Postbus 167, 1790 AD Den Burg, Texel
e-mail m.f.leopold@alterra.wag-ur.nl

Guido O. Keijl Brederodestraat 16A
1901 HW Castricum, e-mail guido@hetnet.nl

secretariaat NZG: De Houtmanstraat 46,
1792 BC Oudeschild, Texel; e-mail ned.zeevogelgroep@planet.nl

Aanzet tot zee-eenden reservaat boven de wadden?

Op 24 augustus 2000 schrijft de staatssecretaris van LNV, mevrouw Faber, een brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer over de eidereendensterfte. Bij de brief biedt zij een onderzoeksrapport over de sterfte en de voedselsituatie in de Waddenzee aan de Kamer aan. De volledige tekst van de brief is te vinden op <http://www.minlnv.nl/>, maar komt samengevat op het volgende neer:

- de sterfte wordt, 'gegeven de beleidsdoelstelling van het duurzaam beschermen en ontwikkelen van de Waddenzee als natuurgebied', door de staatssecretaris beschouwd als een ernstig probleem, en zij acht maatregelen noodzakelijk. Daarbij is van belang dat de Waddenzee is aangewezen als Vogelrichtlijngebied;
- er was in de winter 1999-2000 sprake van een andere voedselsituatie dan in eerdere winters: mosselen waren minder aantrekkelijk, (geschikte) spisula's (halfgeknotte strandschelpen *Spisula subtruncata*) waren niet aanwezig, en kokkels waren slechts ten dele een alternatief, onder meer door de lage aantallen eenjarigen. Er waren wel veel krabben (voedsel en tevens tussengastheer voor een aantal parasieten). Deze veranderingen in schelpdierbestanden lijken geleid te hebben tot bovengenoemde ongunstiger voedselsituatie die, vermoedelijk in combinatie met de parasitaire infecties, de verhoogde sterfte heeft veroorzaakt. De rol van de schelpdiervisserij hierin is dat op drie van de voedselbronnen van de eidereend wordt gevestigd. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat olievervuiling, bacterie- en virusinfecties of stress een oorzaak zijn geweest. Dat verontreiniging oorzaak van de sterfte zou zijn is niet waarschijnlijk;
- onvoldoende beschikbaarheid (niet al het aanwezige voedsel bleek beschikbaar en/of bereikbaar voor de foeragerende eidereenden) van voedsel lijkt een sleutelrol te hebben gespeeld. Echter, onzekerheden over de oorzaken blijven bestaan. Slechts over een gebrek aan geschikte spisula's wordt zekerheid geboden. Op grond van de onderzoeksresultaten kan geen eenduidige relatie met de mosselcultuur en kokkelvisserij worden gelegd; een relatie met de spisulavisserij is er echter wel.

De staatssecretaris schrijft verder dat zij opdracht heeft gegeven om op korte termijn de 'aan het voedsel-reserveringsbeleid ten grondslag liggende uitgangspunten, zoals verwoord in de Nota Zee- en Kustvisserij, kritisch te bezien en te actualiseren aan de hand van de meest recente inzichten'. Hierbij streeft zij er naar om 'de visserij op de verschillende schelpdierbestanden zodanig af te stemmen dat er, natuurlijke processen in acht nemende, voor eidereenden in beginsel een optimale voedselsituatie zal zijn'. In dit kader meldt zij de volgende, opmerkelijke stap:

'Gezien de in 1999-2000 geconstateerde schaarste aan spisula, besluit ik dat de spisulavisserij thans moet worden beschouwd als een activiteit in de zin van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet. Dit houdt in dat de spisulavisserij zonder vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet verboden wordt.

Voor het seizoen 2000-2001 ben ik voornemens geen vergunningen te verlenen voor de kuststrook boven de Waddeneilanden (Den Helder-Borkum)'.

Vrij vertaald lijkt hier te staan dat er boven de wadden niet meer op spisula gevestigd mag worden: een (spisula)zee-eendenreservaat dus. Er zit echter nog een aantal adders onder het gras: zo bestaat het seizoen 2000-2001 niet, want de spisulavisserij is tegenwoordig een zomervisserij. Los daarvan valt er in 2000 niets te vissen, want er ligt boven de wadden geen spisula van bevisbare grootte: dat was ook de reden dat de eidereenden er niets aan hadden. Een loos gebaar dus? Niet helemaal, want er moet voortaan, om op spisula te mogen vissen, een ontheffing op grond van de Nb-wet worden verleend en dit is een 'zwaardere' proces dan een vergunning op grond van de visserijwet. Bovendien ligt er nu de politieke uitspraak dat de spisula boven de wadden bijzondere waarde heeft ('ga maar ergens anders vissen')! Wellicht leidt dit er dus toe dat schelpdiervisserij in dit gebied permanent gesloten wordt. Leuk voor de eiders, maar vooral voor de zwarte zee-eenden, die de echte spisulaspecialisten zijn. De eidereend hoort in Nederland mossels en kokkels te eten, en wel in de Waddenzee. En juist de visserij op (de resterende) kokkels werd eind augustus weer gewoon geopend, mét Nb-vergunning!

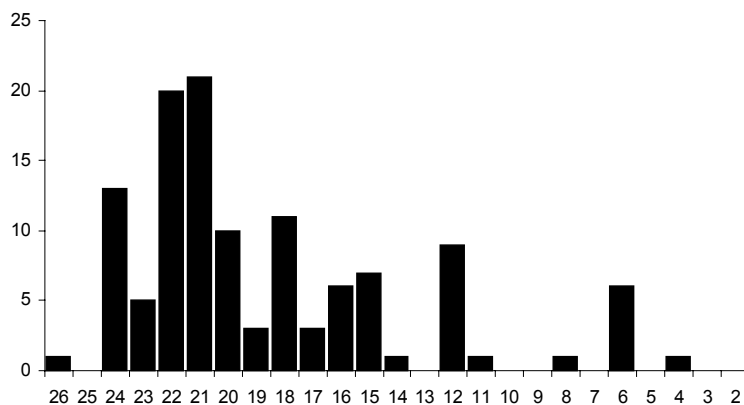
Het rapport over de eidersterfte kan telefonisch of schriftelijk worden besteld onder vermelding van code W-186 bij: Expertisecentrum LNV, Postbus 30; 6700 AA Wageningen. tel: 0317 - 474801; fax: 0317 - 427561.

Mardik F. Leopold, redactie.

Bejaarde Eidereenden op het strand

We hebben het allemaal vernomen: talloze dode eiders, maar niet door voedselgebrek (volgens de rechter). Op het NIOZ zijn tot 1996 ongeveer 20.000 eidereenden geringd. Na 1990 echter zijn, na de pensionering van onderzoeker Kees Swennen en het stoppen met vangen door zijn rechterhand Piet Duiven, nog maar kleine aantallen geringd. De slachting onder de eidereenden (totaal ongeveer 21.000 dode vogels in een half jaar tijd) heeft ook zijn tol geëist onder de oudjes: tot dusverre werden op het NIOZ 119 terugmeldingen ontvangen met een gemiddelde leeftijd van maar liefst 18½ jaren. Let wel: dit is de tijd tussen ringen en terugvinden; sommige vogels zijn als >2e kalenderjaar geringd en zijn dus minstens twee jaar ouder.

In bijgaande figuur is de frequentieverdeling van de verschillende leeftijden weergegeven. De jongste eend werd teruggemeld na 3,7 jaren (geringd als broedend wijfje, dus minstens zes jaar oud), de oudste eend was 25.8 jaar geleden geringd (eveneens als broedend wijfje, dus wellicht 28 jaar oud)! Ter vergelijking: de oudst bekende eider tot nog toe is ten minste 37 jaar oud geworden (R. Staav 1998. EURING Newsletter 2, December 1998: 9-17).

Voor de ringenzoekers: de 703-serie betreft eenden die tenminste 21 jaar geleden geringd werden (bijvoorbeeld 7031065, 7031426, 7031567), maar ook de 707-serie betreft meestal eenden die meer dan 10 jaar geleden (tot 21 jaar geleden) werden geringd en in deze winter aangetroffen. Het is duidelijk dat in een jaar waarin liefst 70 eidereenden worden gevonden die tenminste 20 jaar geleden werden geringd een enorme klap aan de broedpopulatie is uitgedeeld.

Over de oorzaak tasten we officieel in het duister, ofschoon zelfs het Ministerie van Landbouw moet toegeven dat er toch wel een voedselprobleem geweest is. Fijn te weten dat de visserijvergunningen gewoon weer verleend werden. Stooktellers aller landen verenigt u! Een nieuw telseizoen te gaan, laten we de bureaucraten maar weer eens enthousiast met een nieuwe stapel gegevens om de oren slaan. Het 25e stookpietenseizoen staat voor de deur.

Kees Camphuysen, NZG/NSO, Ankerstraat 20, 1794 BJ Oosterend, Texel, kees.camphuysen@wx.nl, tel. 0222 318744